

КОСОВСКИ БОЈ У НОВОМ СВЕТЛУ

Замолио би' нашег драгог пријатеља нашег драгог професора др Јована Деретића да узме реч и да вам нешто каже чији наслов овде видите. Значи: Косовски бој у новом светлу. Изволите. [Напомена: За ово предавање је коришћена књига: „Косовска битка 15 Јуна 1389“, од Јована Мишковића. Датум је по јулијанском календару.] Добро вече и хвала. Хвала Иване [Д. Куљанчићу]. Вечерас - ово је последње из серије предавања, десето по реду и говорићемо једној теми вама врло добро познатој, о Косовском боју. У дугој српској историји било је доста врло важних бојева који су мењали ток историје Европе и човечанства. И остављали дубоке трагове и ми те бојеве да можемо да описујемо, као историчари, на разне начине и приказујемо. Оно што се десило на Косову, које ми називамо Косовским бојем, је нешто посебно. Ни један догађај у нашој дугој историји није оставио такав печат на нашу етику, на наш национални менталитет, на нашу психу, као народа, као што је то Косовски бој. Други народи су имали важнијих догађаја и историјских бојева који су ударили печат на њихову историју и на њихово душевно и национално биће. Али ти бојеви су остали углавном обележени у уџбеницима и историјским књигама. Ни један од тих бојева није имао такво... такву последицу као Косовски бој који је опеван епски, у једноме циклусу, који је јединствен у свету и на свету - то је Косовски циклус. Прилике које су владале у Србији пре и после Косовског боја утицале су да тај Косовски циклус буде подређен једном вишем циљу. Тај виши циљ је био: духовни препород Србије. Па је испало тако да су историјски догађаји подређени; историјска истина; том већем циљу. Владика Данило, савременик Косовског боја, је у четири дела описао догађај са позиција духовних, не историчара. И он је представио да је то била жртва за више идеале, жртва за хришћанску веру, за Небеску Србију. Може бити да је он био у праву, јер њо из чега се изродио Косовски циклус, Косовски мит, Косовска етика, која је креирала наше национално биће... Ми не можемо то да избегнемо. То је у нама! Ми смо тим задојени, на томе одгојени, ми у души носимо Косовски бој. Владика Данило је био у праву томе погледу, човек духован, уман, схватио је да треба спашавати будућност. Јер догађаји у самоме Косовском боју није исто што и догађаји после Косовског боја. Они који су поражени у Косовском боју после су постали победници, временом, и владари над Србијом и нешто се морало мењати. Ти... Тај Косовски циклус тако диван, тако величанствен, он је певан под турском власти. Турци се нису бунили, нити су га забрањивали, нити су било ког' због тога кажњавали. Али њима је дато место што они не могу да се пожале. Чак штавише, у опису догађаја прихваћена је једна њихова верзија о погибији султана Мурата. Није српска, него турска верзија је прихваћена и уведена у наш српски Косовски циклус. То је ваљда био данак који је требало платити да би се они помирили са тим и прихватили ту нашу нову Косовској етику. Ви знате да у нашој народној поезији нигде није описана једна погрдна слика Турчина. Турчин ја јунак, раван Србину, ратник кога ми поштујемо, с којим делимо мегдане, признајемо његово јунаштво, признајемо његово чојство и поштујемо га као противника. Они као ратнички народ су знали то да цене. Зато се никад нису против тога бунили. Друга ствар, ја морам да вам саопштим и то, ради истине, да је некада, до шесн'естог века, код Турака било доста витештва. Било је случајева где Србин и Турчин деле мегдан, као

појединци, испред турске војске, победи Србин, убије Турчина, нико од Турака се не меша. Они му честитају, победио је као јунак, витешки. Такав однос знали су да цене и стари Срби, а и они су знали да цене Србе. Два народа, који су имали много заједничког и који су имали много истог; велики број Турака су поисламљени Срби из Мале Азије; имали су тај витешки однос и тај витешки однос је пренет у Косовски циклус. Нећете ви наћи ни једну погрдну реч за Турке. А ни они нису ни једну погрдну реч рекли за Србе. И то је тачно. Турци су једно ратничко племе које је сишло са планине Алтаја, коју Срби зову Златица у старо време, у просторе између Аму Дарија (енг. Amu Darya) и Тибета. Није то било велико племе. Горштаци, храбри, одважни, прилично примитивни и сирови су дошли у источни дио Мале Азије и ту за течу неки рат између Саладина, Арапина, представника арапског света у то време... Бори се он са хришћанима, са Византинцима, они њему помажу у боју, он побеђује и њима даје један простор да се населе и тако се они приближе Малој Азији. Почињу да се размножавају и у том делу Мале Азије која је била углавном насељена српским елементом... Кад су примили Ислам, тек у десетом веку, примили су од Арапа одређене облике културе, јер Арапи имају једну високу културу, коју су наследили из Асирије. Ал' кад кажемо „Асирија“ - читајте Србија, она античка из Месопотамије. Онда су они поисламили тај српски део становништва у Малој Азији. Два народа, две расе, ратничке, витешке су врло брзо дошле до поштовања једни других и до спајања. Први симболи турски су српски симболи. И грбови први турски су српски грбови. Шире се у Малој Азији. Тадашња трула Византија, односно Ромеја, Источно Римско царство, које је првих пет векова имало српско обиљежје. Од Константина до 811 године, до Михајла Рангабе, који је први Грк који је ступио на престо Византије. Почиње декаденција. Ово ратничко племе, удружено са Србима из Мале Азије, бележи победу за победу над том Византијом и осваја Малу Азију. Оркан (енг. Orhan Ghazi), Османов син, фигурира већ као једна снага у Малој Азији. И тадашња Византија која... ..се бори око престола, око власти, између Палеолога и (Јована VI) Кантакузена. Тај исти Кантакузен који је био код цара Душана и добио помоћ, па после му окренуо леђа, није се знало реда, ни начина, ни морала. Једна права трулеж морална која је владала у тој држави. (Кантакузен) зове Оркана да му помогне против (Јована V) Палеолога, да узме власт. Оркан, наравно, се меша у то, а да би обезбедио његову наклоност Кантакузен му даје своју ћерку Теодору за жену. И онда велики (Петар II Петровић) Његош каже: Византија није сада није више до прђија (наследство) младе Теодоре. Тачно је тако и било. Србија, моћна империја, види опасност у том борбеном народу, фанатичном у вери исламској, који осваја са истока. У Византији две струје струје, једна просрпска и једна антисрпска. Питање је било: Да ли се приклонити Србима и уз српску снагу зауставити продор Турака, или; као што је у тој Византији што је год грчко обележје носило увек било антисрпско; бити антисрбин, па и по цену да падну под Турке? Преговори, који су требали да почну о предаји Цариграда цару Душану прекраћени су отровом који је у Деволу (лат. Deabolis, Diabolis) ...један грчки свештеник ставио у вино цара Душана. Србија после цара Душана није имала једног способног владара. Нејаки Урош (Стефан Урош V) је био нејак. Властела несложна, свак' хоће да има што већу... што више власти и моћи, српска империја у расулу. Централизована и верски фанатизована Турска наступа као парни ваљак. После Кантакузена, са Турцима, са Муратом директно, сином Орхановим (енг. Orhan Ghazi), братими се Јован (VIII) Палеолог. Онај исти

византијски цар који је отишао код папе и признао папу, направио унију, али то нису хтели ни Срби, ни Руси, ни Бугари, па је то пропало. Е, сад', он (Јован (VIII) Палеолог) да би се он осветио Србима омогућава Мурату прелаз преко мореуза. Са византијском флотом Турци прелазе из Мале Азије у Европу. Освајају неколико градова у Тракији и у Једрену стављају своју нову престоницу, европску престоницу. Морамо се вратити на великог (Петра II Петровића) Његоша кад каже: Палеолог доведе Мурата да сахрани Србе са Грцима. И, сад, Турци појављују се као директни непријатељи српских земаља. Српска властела - угрожена. Најисточније делове српске империје држао је деспот Угљеша Мрњавчевић, који је тада био један од најспособнијих српских војсковођа и имао је низ борби са Турцима. У свакој борби је изишао као победник, све до кобне Маричке битке, где он, уз помоћ свог брата краља Вукашина, креће да избаци Турке из Европе. У долини реке Марице имају сусрет са турском војском, браћа Мрњавчевићи побеђују. И онда да би се одморили, у тријумфу и у слави, без много страже и опреза залогорују на реци Марици, да би сутрадан ишли у Једрене да заврше избацивање Турака из Европе. Византијски чобани кажу Турцима да су Срби без заштите залогоровали, доведу их иза брда путевима који су они знали и ови упадну пред зору у српски логор и направе касапницу. И то је пораз - Маричка битка. Пре Косовске битке између Турака и Срба било је десет бићака. Од десет битака Срби су победили у шест, а Турци у четири. То су мање или веће битке. Највећи српски пораз био је на Марици, највећи турски пораз био је код Билеће, где је војвода Влатко Вуковић уништио војску Шахин паше (Şahin) у два боја, један на Рудинама, један код Билеће, где је уништио 80.000 турских ратника. Србија још има снагу, нема централну власт. После Немањића, после смрти цара Уроша, борба је ко има право да наследи престо Немањића. И онда један од најутицајнијих, најмоћнијих властелина у Србији - кнез Лазар Хребељановић, признаје Твртку Јаблановићу[„Котроманић” није право презиме], бану од Босне, због троструког сродства са кућом Немањића, признаје му право наследства круне Немањића. Твртко се крунише у манастиру Милешеви, на гробу светог Саве круном Стевана Првовенчаног и узима титулу: краљ Србљем, Рашке, Босне и Приморјем. Лазар (Хребељановић) је његов вазал пријатељ и савезник. Они су заједно уништили Николу Алтомановића и поделили његове поседе. Лазарева жена - кнегиња Милица која је од рода Немањића, Враткова (тј. Југ Богданова) ћерка, од рода Вукана Немањића, буну се зашто је Твртку признато право на круну Немањића, зашто не њеноме мужу Лазару, јер она је од рода Немањића. Али Лазар држи се неког правила витешког и сматра да то припада Твртку. Ко је Твртко? Твртко је онај младић кога је цар Душан одабрао кад је имао дван'ест година да буде управитељ Босне, дао му учитеље и васпитаче и када је имао петн'ест година дошао је на положај бана од Босне. И гле чуда, показао се способан државник и војсковођа. Он од петн'ест година у две битке поражава угарског краља, који је био напао на Босну, и избацио га из Босне. Твртко има војску, има војводе, врло способне и искусне, и види да ће Мурат да нападне Лазареву земљу. По том феудалном устројству, каква је била Србија тог времена, Твртко је био суверен Лазарев, Лазар је њега признавао као свога краља, али се Твртко није мешао у унутрашњу управу у Лазаревој држави. Лазар је био самодржац у својој држави. Када се појављује та турска опасност нормално је да Лазар брани своју државу и да буде врховни командант. А Твртко му шаље, као његов суверен, свог најбољег војводу Влатка

Вуковог Хранића, који је већ у две битке поразио Турке, и војску - око 25.000 људи, међу којима око 5.000 òклопника. Мурат креће из Пловдива са једном огромном ордијом (тур. ordu), Бити или не бити, питање је битка за Европу. Битка између две религије, између две империје, између два народа, ко ће бит' господар, а ко слуга. Из Пловдива шаље поруку кнезу Лазару који је имао титулу: „велики кнез“. Није он био он и краљ ни цар, његова званична титула је била „велики кнез“. Шаље поруку кнезу Лазару... да му... да прихвати вазалство, да му се покори. Кнез Лазар шаље свог изасланика Милана Топлицу пред Мурата, који код (града) Кратова стиже пред турску војску и пред Мурата са одговором тадашње Лазареве Србије: Рат и ништа друго! Мурат, велики војсковођа, способан државник, да би направио утисак на Топлицу да би он пренео поруку Србима, у (граду) Кратову построји целу турску ордију (тур. ordu) под оружјем и проведе Милана испред ордије да види како она изгледа. Према турским хроничарима Милан му је рекао овако: Јест', велика је војска Отоманског царства, али српска је боља. Ми имамо толико òклопника да су они сами довољни да вас поразе. Није се Мурату свидело то поносно држање Топлице, али поштовао је тај дипломатски кодекс, пустио га је да се врати здрав у Лазарев табор. Лазар мобилише своје снаге и иде на поље Косово. То поље Косово је један терен који је одговарао за велике битке, за велике маневре. И он улогори се први. Стиже им Мурат са својом ордијом и улогори се наспрам Лазара. И једна и друга страна одржавају војне савете, већају шта ће и како ће. Неки међу Србима предлажу ноћни напад на турски логор, јер је то најопасније: изненађење, паника. И Турци предлажу ноћни напад. Ни Лазар ни Мурат неће ноћни напад. Имају неке своје разлоге. Њихова... Њихова стратегијска мишљења нису за то. Питање броја војске. Немамо ми тачне податке. Нико их није дао, али су приближно дати, према процени и према ономе што су нам оставили савремени хроничари тог времена. Једно је сигурно, да је однос снага у броју био 1:3, у корист Турака. И према свим прорачунима биће најближе истини да је Срба било око 60.000 и Турака око 180 (хиљада). Две војске имају различиту тактику и различито наоружање. Турска војска: главни елеменат, главна ударна снага је пешадија. То је била добро наоружана, добро истренирана и дисциплинована (пешадија). Њихова лака коњица била је намењена углавном за диверзије, брзе ударе, брзе одступе, опкољавање непријатељских крила и уношење панике. Један од елемената који је у турској војсци био непобедив, имао ореол непобедивости, била је јањичарска јединица. Јањичаре је формирао Муратов отац Оркан (енг. Orhan Ghazi), од деце хришћанске, које су они... из земаља које су они покорили, углавном српске (деце). Гро [=главнина / од фр. gros] јањичара су чинили етнички Срби, који су били исламизирани, тренирани и створени да буду доживотни ратници. Турска тада имала је доста велики простор и велико становништво и они су сматрали Косовски бој одлучујућим бојем, где ће или ислам или хришћанство да победи. Код Срба ударна снага била је оклопна коњица, које Турци нису имали. Оклопну коњицу било је тешко опремити и издржавати, то су могли само òни богати племићи. И зато је Вук Бранковић имао највише òклопника, јер је Вук Бранковић држао богату Метохију и део Косова, један од најбогатијих делова Србије. Српска пешадија била је једна тешка пешадија. Имали су стрелце и једни и други. И гле чуда, имали су топове и једни и други. Сви крију да је у Косовском боју први пут употребљена артиљерија, па то преписују тамо негде Прусима, Енглезима и тако даље. Није. Ја имам податак од турских хроничара, где они потпуно јасно кажу да

су и Срби и Турци имали топове и дају име главног турског топџије, који се звао Хајдар и кажу где су топови били постављени у том боју. Из тог времена Срби нису звали топове топовима, него „огњене прашке” и то се налази у српским хроникама. После устајања, јутра петн'естог Јуна (по Јулијанском календару) и причешћа у (цркви) Самодржи две војске су биле једна према другој. Турска тактика је била ова: први ред пешадија, испред ње ров и коље, да би учинили тежим напад српске коњице. Иза пешадије били (су)... Иза пешадије била је коњица. На левом крилу престолонаследник Ејуп бег (тур. Yakub Celebi), на десном крилу његов брат Бајазит бег (енг. Bayezid; title: Bey). Са искусним војсковођама и један и други. У центру Мурат. Испред Мурата био је ланац камила. Коњи који нису навикли на мирис камила се узнемире кад први пут дођу у додир са камилама и постану непослушни. Зато су камиле поставили испред султана. Иза камила био је одред, пук, јањичара. А султан је био у центру ордије (тур. ordu), на коњу, где је посматрао развој догађаја, примао гласнике, слао наредбе. Са десне и леве стране султана била је гардијска коњица турска. Испред строја избацили су око хиљаду стрелаца, по пет стотина свако крило. Са српске стране - први ред била је оклопна коњица, иза ње пешадија, обратно од Турака. У центру кнез Лазар са властелом, од којих је најпознатији био Југ Богдан и његови синови са бајрактарем Бошком. На левом крилу војвода Влатко Вуковић, овај који је дошао од Твртка, на десном крилу Вук Бранковић. И једна и друга страна имали су по неку резерву. Турска резерва била је черкешка коњица. (За) српску резерву не знамо који је род војске чинио, али знамо њенога заповедника. Срби су имали стрелице, исто к'о и Турци, испред крила постављене. У центру стројева били су топови, тадашњи топови. Биле су то примитивне направе, непрецизни, спори. И били су више ту да направе неку галаму, буку, да импресионирају противника, него стварно да учине неки стварни ефекат. Битка је почела око осам сати, нешто пре осам сати ујутро. Прво су стрелци бацали кишу стрела и са једне и са друге стране. Када је српска оклопна коњица почела да иде напред турски стрелци су је засули кешом стрела, тако да су Срби наредили брзи напад, да би избегли кишу стрела. И тамо на десном крилу, где је била најјача, најбројнија оклопна коњица Вука Бранковића, ударила је свом силином у лево крило турске ордије, (од) Ејуп бега, и у првом налету потпуно здружила турско лево крило. Оно није одступило, оно је било уништено. Ејуп бег је погинуо. Видећи ту ситуацију његов брат Бајазит врши противудар на десном крилу турском, на Влатка Вуковића, без успеха. Вуковић зауставља његов напад. Сламањем турског левог крила открива се центар турске ордије, непокривен. И у тој гужви Обилић са дван'ест витезова и њиховом пратњом у виду клина улети у турску ордију, тамо баш где је била пукла сламањем левог крила, право на султана. Прођу камиле, прођу јањичаре и гарду, дођу до султана и копљем га обори са коња. Не знамо да ли је копље испустио или га је држао у руци. И онда мачем; Турци кажу да је био бео, сјајан, као млеко, то је вероватно било од инокс челика; је довршио султана. Турска гарда убија коња под Милошем. Милош у оклопу, не може тако брзо да дође до другог коња, којих је већ било пуно без јахача по бојишту, убијају га гардисти. Али од његових дван'ест пратилаца неки су преживели, нису сви погинули. Имамо их касније као дародавце манастира Хиландара. Турци који су имали ратни савет, имали способне државнике и стратега, виде пропаст, крију од Бајазита погибију његовог оца Мурата. И шаљу поруку, у име Мурата, Бајазиту да иде по резерву. Зашто он? Паметни људи, они су знали да

Бајазит неће одступити, погинуће у битци, гаси се династија, пропада држава. Треба га спасити. Бајазит одлази по резерву. Не зна да му је погинуо отац. Битка се наставља, српска коњица стиже до Турске коморе, иза лeђа турског строја. Расуло турске војске, пораз! Беже - оно што је преживело. Бој је био крвав. Турци кажу да је то био један од најкрвавијих бојева у историји човечанства. У људској крви коњске копите су остављале трагове. Срби завршавају победу, пар саћи преврћу рањенике, гледају ко је погинуо, ко је преживео. И око три сата... Бој је завршен око подне. Око три сата разилази се српска војска. Вук Бранковић одлази са преосталом оклопном коњицом. Влатко Вуковић креће за Босну. Са Влатком Вуковићем иду западни трговци, караванџије, који су ишли са караванима, па кад су видели да се ту скупљају на Косову неке војске, и да ће ту бити велика битка, они су тог дана се поставили на једном брежуљку и посматрали бој. Враћају се кући са Влатком до Босне и продужавају и носе глас о великој хришћанској победи, у чију славу звона на Нотердаму у Паризу звоне. Бајазит долази до черкешке коњице, креће је напред и успут сусреће турске војнике где беже, крвави, главом без обзира и јављају му да је све пропало. Бајазит зауставља ход те његове черкешке коњице и чека да се Срби разиђу, да би нашао тело оца и брата. Дан пролази, кнез Лазар иде у Самодржу са једном малом пратњом, служи службу божију у захвалности Богу за победу. Баја..... Увече је, већ (је) шест сати. Бајазит стиже на бојиште да тражи тело свога оца, види код Самодрже тамо нека шака људи се врти. Оде тамо, опколи, кад тамо Лазар, ухвати и погуби га. Узме тело свога оца и брата и онда главом без обзира правац за Једрене. Турски хроничари описују страшну ноћ после битке, панику и одлазе из Србије. Никад и нигде победник није напустио бојно поље, него побеђени. Ниједан турски војник није остао у Србији. Битка је била поразна за нас, изгубили смо велику властелу. И најгоре што је било: изгубили смо кнеза Лазара, који је имао малолетног сина, од дван'ест година. Власт у Лазаревој држави преузима његова супруга - књегиња Милица. Жена пуна мржње, жели освету Твртку (I) због круне Немањића. И онда чују Мађари да је српска властела изгинула, нападају на Лазареву земљу. Твртко шаље истога војводу Влатка (Вуковог) Хранића, који у две битке поражава Мађаре и избацује их из Лазареве државе. Милица неће под власт Тврткову. Званични краљ тадашње Србије био је Твртко. Хоће она да уз неку нагодбу са Турцима обезбеди круну Немањића за свога сина Стевана. Шест месеци после Косовског боја нуди му своју ћерку за супругу и склапа савез са Бајазитом. Бајазит је узима за званичну жену. Оливера није била у харему, она је била званична султанија. И Бајазит је био последњи турски султан који се венчао званично са једном женом. Бајазит нема шта да тражи. Задовољан понудом о савезу. И једини услов који је поставио, као у духу тога времена, било је заједничко ратовање, без обзира која страна је угрожена и нападнута, и да му Србија даје 10% од прераде сребра и ништа више. Нема турске посаде, нема окупације, нема ништа. Не може један побеђени да диктира услове. Стање које је настало после тога било је за Србију мучно. Једина снага и једини пут спасења био је Твртко. Али авај, Милица неће с Твртком. Твртко - човек који поштује тадашње норме и законе неће да окупира Лазареву Србију. Он то сматра да му то законски припада, као званичном наследнику круне Немањића и да то треба да му се приклони, а не да он окупира. И не дира Милицу. Брани територију од напада од Мађара и не дира. Глас се проноси на све стране о великој српској победи. И, сад, турски хроничари признају, детаљно признају... Ја ћу вам поменути

само неке, на пример Шукурлах (Şükrullah), који је био савременик, он је био младић у време (тј. временима) Косовског боја. Значи, човек који је део тог времена. Или, на пример Нешри (тур. Mevlânâ Mehmed Neşri). Каже Нешри овако: Неверници су победили цело лево крило, а са свих страна паде дух, кад се зачу брука... Сеадедин (енг. „chronicler Seadeddin”) каже, исто Турчин: Дуго се борило без очигледног успеха, најзад пођоше Срби на јуриш, пробише војни поредак османски и доведоше његово лево крило у расуло. Турци говоре о свом поразу. [Zinkeisen преноси Сеадедина у делу: Geschichte des osmanischen Reiches in Europa, 1840] Флорентинска општина која у писму краљу Твртку (I) (20 Октобра 1389 године) пише овако: Сретне, пресретне òнѣ ру̀ке, дван'ест заклетих ве́лможа̑ који су продревиши кроз чете непријатељске и кроз веригама спàпете̑ унаоколо распоређене камиле отварајући себи мачем пут до самога Муратовог чадора јуначки допреше. А то су им пренели посматрачи, очевидци: њихови трговци који су ту били. Међутим, Србија иде у декаденцију. Турска остаје јака и све јача. Према резултатима каснијим и у односу сна́га̑ мења се цела слика и прича о Косовском боју. И онда кад смо победили, па испало на крају да смо изгубили, требало је спасити дух нације, требало је спасити понос и част. И онда уместо земаљског царства ми смо прогласили небеско царство. Није то било погрешно у односу на ситуацију каснију. Било је историјски погрешно у односу на историјску истину. Ми смо са Косовом живели и умирали. Да би смо Косово осветили ми смо пет векова живели и осветили. Данас, после свега, кад опет ми имамо у нашој психи Косово као ноћну мору и (када) морамо опет да се вратимо на онај извор наше етике, морамо да знамо и историјску истину, неће нам сметати. Нећемо ништа одузети од небеске Србије. Али да знате српски витезови су на Косову пољу победили. Хвала вам. Ово је једна карта развоја државе Јàблановића̑ (тзв. Котрòманића̑), они кажу Босанска држава, то није била Босанска држава, то је било у саставу Србије, али то је било: бановина Јаблановића. Видите овде, она је била прво мала, па се проширила. Е, ово је Тврткова. Ево Тврткове државе, видите како је изгледала, она је узимала и део Рашке, овамо. Зато Твртко и има титулу „краљ Србљем”. Прво место Рашка, Босна и Приморје. Онда је центар српске државе био у Босни, није био у овој Србији био је у Босни. Твртко је био врло способан политичар. Он је успео да помири богумиле и православце (тако) да се у његово време више није постављало питање које богумил, а ко је православац. Постојала је слога и заједнички напредак. Твртково време је једно славно време моћи, памети, политичке памети и војне моћи. Зато његов војвода Влатко (Вуков Хранић) може да уништи код Билеће 80.000 турских ратника, као од шале, може на Косову да издржи напад Бајазита Муње Илдирина [„Yıldırım” тј. Илдирим = Муња] и да се врати са својом војском као победник у Босну. Идемо даље. Имате нешто друго? Ово је највероватнији распоред Косовске битке према карти једнога официра, академика, од пре сто година. Ми немамо 100% тачно обележено, али то је приближно то. Овај... Овде је Приштина, с ове стране су Турци, са ове друге стране су Срби. Не види се добро на карти, није толико ни битно. Једна је ствар сигурна, да су Срби увек имали у виду ону тактику која је била врло смела и тешко изводљива, али увек победоносна, коју је још инаугурисао Александар Велики. А то је удар у чело непријатељског фронта, тамо где се налази врховни командант. Зато удар Милоша Обиличића и његових дван'ест витезова на Мурата било је исто то што и Александра Великог код Иса или код Гаугамела удар на Дарија, у виду клина. И

успело му је. Ви знате када се у једној војсци у једној битци погуби, убије врховни командант војска се деморалише и нема више воље за битку и за отпор, јер сматра да је све изгубљено. Зато су ови турски везири, који су били паметни и искусни државници, сакрили погибију султана Мурата. А Турци су врло коректно описали све до оног момента где треба да се призна да је алахова војска поражена од хришћана. Е, ту прекида се прича. И онда кажу: Алахова војска не може да буде поражена! Разумете? Из верских разлога зауставља се прича. Не сме да се то призна, да је... Онда се говори о неким... гази-стима - победницима и тако даље, прича се окреће на другу страну. [„Гази” = победоносни] И један и други војсковођа су се завештали, пре боја, да ће се жртвовати за своју веру. И султан Мурат је рекао да ће се жртвовати и погинути за веру Алахову, као што је и кнез Лазар рекао да ће погинути за веру Христову. Што се тиче осталог, ми можемо да имамо поверења у турске хроничаре, нажалост боље него у наше. Они су коректнији. Није у то време... Да је било мало више слоге код Срба Косовски бој не би био трагичан догађај, него једна славна победа. Времена су друкчије ишла. Шта сад да кажемо после свега? Можемо само да се инспиришемо оним витештвом и оним чојством и храбрости тадашњих наших предака, који су знали шта је бити витез, шта је бранити своју отаџбину, шта је стати на мегдану непријатељу. Били су и способни и знали како. Толико о овоме догађају. С обзиром да је ово последње предавање из овога циклуса, за ову школску годину. Уколико... ..нам не буду забранили, ми ћемо вероватно још нешто да радимо тамо на јесен. Али ја чујем гласе који круже по Новоме Саду: Шта се то србује тамо? Хвала Богу, ми смо Срби, имамо право да србујемо. Толико и хвала. Пре него што вам дам право да питате, ја би' само хтео да замолим господина Деретића, због младих људи који не знају, ако може да објасни термин „метох”, од чега произилази Метохија. Многи не знају шта значи „метох”. Зашто је јако важно да се каже „Косово и Метохија”, а не како Шиптари хоће „Косово”, и Западњаци. Јако је важно рећи: „Косово и Метохија”. Да пребацимо професору (микрофон), нека седне, да... Нека, нека, није... нисам се ја уморио. Овај... Мени је Бог дао вечиту младост, не брините се за мене. [Узречица ->] Овај... Овако, Србија и пре Немањића била је једна хришћанска земља, а нарочито од Светог Саве она је постала изразито православно хришћанска земља. Цркве и манастири грађани су малтене свуда и били су центри културе. Ту су биле и неке школе, женске занатске школе, школе писмености, преписивања, ту се и учило и радило и тако даље. Централни део Србије... А централни део српске нације од ране антике била је покрајина Дарданија. Дарданија - то је данашње Косово и Метохија плус Ниш, плус до Скопља, заправо до Велеса. То је онај тачно предео који се сасвим правилно називао: Стара Србија. На том пределу изграђени су такви манастири и цркве да су то јединствени споменици културе у свету. Косово и Метохија су света земља. На том простору било је... више од 1.500 цркава и ма'настира. Света Гора српска. Метохија, тај богати део, она је била углавном црквено имање. Од владара српских разних, више њих је ту учествовало... Давали су појединим манастирима имовину за издржавање ма'настира и за издржавање њихових активности које су се у манастирима одвијале. То је „метох”, то је значи „црквено имање”. Више од 60% територије Метохије било је црквено имање. Зато се зове „Метохија”. Данас када су се удружили и сјатили да нам ишчупају срце Србије, 'оће да бришу тај назив „Метохија”. Јер то говори што говори. То значи да је неко окупирао црквену имовину. То није његово. Да то припада тим црквама. А један део

те територије припадао је и манастиру Хиландару, као његово власништво. И онда ту су негде 80-их година ове наше јајаре прихватиле да се не помиње више Метохија, него само „Косово“, што Шиптари желе. Јер покрива се онај део да је то територија црквена, манастирска, коју су они приграбили насилно, путем терора. Ако тражимо право и тражимо денационализацију, јер је та имовина одузета од стране комуниста српским црквама и манастирима, онда то - та територија треба да се врати у власништво легалног власника, то су цркве и манастири. То је више од 60% територије данашње Метохије. Ми не можемо, нека ме сви оптужују, пристати НИКАД да српска патријаршија буде у Албанији. Ми не можемо никад пристати да центар наше средњовековне државе, наше културе сад неко отме, зато што се неке прохтело, има 10% тамо Шиптара католика, па треба папа ту да шири његову причу! Не господо, бранићемо на све начине, а кад сви начини буду исцрпљени бранићемо мачем. Ја сам завршио књигу „Срби и Арбанаси“, сад је у штампарији, где је све објашњено и све описано. Ја се надам да ћемо ју ускоро моћи промовисати овде пред вама. [Гледалац:] А остале? [Гледатељица:] Даће Бог. А остале књиге? -А остале - доће једна за другом. Све ће, ако Бог да... Човек снује, Господ одлучује. Ја сам рек'о недавно свима: Људи! Ми смо већ победили. То је Божија воља! А ви можете да будете противници колико год 'оћете. Ваше противљење мене само јача. Само ми показује да је моја снага још већа. Ми ћемо вратити оно што је наше. Вратићемо српском роду његову историју, његову културу, његову славу и његову будућност. Хвала. Ако ми дозволите само да завршим ону причу из увода. Студенти из Бања Луке су... ..толико искрено тражили да се ми појавимо тамо, да ја то не могу вама да објасним. Ја сам њима рекао да само организују. Значи, место, време где ћемо се ми тамо појавити. Значи, ја само чекам позив. И они вапе за истином, верујте. Најискреније вапе за истином и тамо се пуно тога крије. Али су шокирани били кад сам им рек'о колико овде има проблема. Шокирани су били, не могу да верују да је тешко у Србији Србин бити. [Гледалац:] Најтеже. Страшно нешто. Изволите, можете. Било би добро знати кад се помиње израз ова „Стара Србија“... -Дао сам (реч) овом млађем господину. Хајд', пустићемо по старини. Изволите. Изволите. Изволите. Кад се помиње овај израз „Стара Србија“ треба знати да код Милоша Милојевића, и у тој изворној српској историјској школи, то се зове „Правна Србија“, Тај израз се нигде у нашем времену не помиње. Ја понекад кад се бавим том темом онда кажем „Правна Србија“, али било би добро да се и то зна. Стара Србија или Правна Србија? Није то Правна Србија, то је Стара Србија. То је онај најстарији део српске државности и културе, који иде негде од Сјенице до Велеса. И обухвата Стару Рашку област, обухвата Косово и Метохију, обухвата Скопску област и до Велеса. То је Стара Србија. То је географски, то је културно, то је историјски, то је етнички. А тај назив „Стара Србија“ се намерно избегава, јер он сам по себи нешто говори. И онда се манипулише са тим називима, покушава се да се то некако одстрани. Наш је проблем, господо, наша интелигенција је издала свој народ. Интелигенција која је требала да води, учи свој народ она га је издала и понела се тамо за светлости Париза или Беча, окренула леђа своме роду. Па они који су требали да га (свој род) воде, васпитавају, они су постали странци, апатриди, у свом селу. не само у (својој) земљи, него у свом селу. Имали смо такве несреће, имамо их још данас, последице тога ми имамо. Програми на нашим школама... су програми за испирање мозга, залуђивање, где од науке нема ни слова „Н“. Наше институције су избушене

страним агентима, оним истим који проводе програме страних сила против нас: психолошке, научне, културолошке и тако даље. Тако нам се десило да три водеће институције: Српска Академија Наука, Матица Српска и Вукова Задужбина су у рукама језуита. [Куљанчић:] Објасните само деци ко су језуити, молим Вас. -језуити су настали у једно време, организовао их је један Шпањолац, Игнасио де Лајола (шп. Íñigo López de Loyola) као ударну песницу католичке цркве, једну врсту образованих завереника. Који имају да руше све што није католичко. Американци на овако мало шаљиво њих зову папиним маринцима. Где год су дошли направили су лом. Швајцарска је забранила језуитима да живе, станују и делују на територији Швајцарске. И дан данас језуита не може добити право боравка у Швајцарској. Једна земља која је била колевка, порекло језуитско - Шпанија увидела је једно време колико су отишли далеко и забранила била њихово присуство у Шпанији. [Напомена: гледалац = ♂, гледатељица = ♀, И.К.= Иван Куљанчић] Ето, видите, данас у двадесет првом веку имамо једну ретроградну, једну фанатичну организацију која је уперена против нас, држи наше кључне научне и културне институције. ♂: Можете да ми кажете имена, професоре? Је л' проблем? Да неког јавно прозовете. [Куљанчић:] Зна (се). Спомињали смо. Па, ево, шта има да буде проблем? То вам је господин (Дејан) Медаковић, то вам је овде овај (Божидар) Ковачек, то су вам ти људи. То нема никакве тајне. [Гледалац = ♂:] А у Вуковој задужбини? Па (Дејан) Медаковић је директор (Председник скупштине) Вукове задужбине. [Гледатељица = ♀:] Ковачек је Матице Српске. [И.К:] Нажалост такво је стање. Изволите. -♀: Дајте му микрофон па нек' седи. ♂: Пребаците му микрофон да професор не стоји. -[И.К:] Ја сам предложио, али.. ♀: 'Ајте, 'ајте. -♂: Пребаците му микрофон. ♂2: Слушао сам преко телевизије, говорили су неки историчари. И... овај... рекли су да је књегиња Милица ступила у вазалски однос са Турцима, због тога што је папа и Ватикан пош'о са целокупном својом војском на Србију. И да она је знала да Србија нема могућности и нема снаге да се одбрани и да је због тога прихватила тај однос. И другу ствар сам исто тако чуо на телевизији, а то је да је било неколико или, 'ајде да кажем, цитирам, „доста“ витезова Змајевог реда у битци... овај... у битци на Косову, да су дошли из Европе и да су помогли Србима и српској војсци. Па ме интересује да ли је тачно и шта је од тога тачно, а шта није. Хвала. -[Деретић:] Па овако, ђви који причају те приче да је Милица морала због претње католичке Европе да се приклони Бајазиту, да вам кажем отворено, лажу. Папа је гурнуо краља Угарске, краљ Угарске је био апостолски краљ, то значи онај који треба да извршава политику Ватикана и католичке цркве. Када су они чули да је Лазарева Србија изгубила велики број витезова и војсковођа, он је упао у Србију, покушао да освоји део територије. Али је Твртко послао војводу Влатка (Вуковог Хранића), где је у две битке поразио Угаре и избацио из Србије. Према томе та опасност је била отклоњена и није било никакве потребе за то [савез са Бајазитом]. То они сад измишљају. Проблем је био у томе што је Милица хтела круну Немањића за свог сина Лазара. [Грешка, син је Стефан.] Стефана. -[Деретић:] Кад није успела за... Сина Стефана. Кад није успела за мужа Лазара да добије Стефан. Па ја мислила да ће помоћу Бајазита, који... Искрено говорећи, његов однос према Србији и према Србима био је витешки. Ја имам податак да је он рекао Стефану, своме шурјаку, који је врло верно извршавао обавезе савеза, ратног савеза, и који је однео победу... код... -Никопоља. [Деретић:] код Никопоља, над Турцима... [исправка:] ...за Турке. Без Стефана и његове оклопне

коњице Бајазит би био поражен. И Бајазит је њему рекао једном приликом: Стеване уведи ред у тој твојој држави док сам ја султан, да ја могу да ти помогнем, може бит' после мене нећеш моћи. То није однос окупатора, ни непријатеља, него савезника и пријатеља. Е, сад, она је хтела помоћу Бајазита и те... тога брака са њеном ћерком да направи тако да обезбеди будућност и круну Немањиха за свог сина. Међутим, то је била погрешна рачуница. То је потпуно било... То је политика једне каприциозне жене, уређене, а не политика једног озбиљног државника. Што се тиче приче да су са Запада долазили неки витезови, то опет не стоји уопште. Нема никаквих трагова у историји о било каквом доласку било од куд. Али што се тиче витезова Реда Змаја, то је код Срба стари витешки ред. То је ред... Витезови Реда Змаја били су код римског императора Диоклецијана његова империјална гарда. Милош Обилић и кнез Лазар били су витезови Реда Змаја. То је стара српска традиција. Па је и један од најистакнутијих... био је Стефан Лазаревић витез реда Змаја. Али ти са Запада нису се појавили. Нема ни говора да су они дошли да било шта учине. Дошло је нешто из Угарске. После Косовског боја покушали су... Кад су видели шта ће да се деси и шта се десило, покушали су неки отпор према Турцима, али то је било узалудно. То више... То је (покушао) овај Сибињанин Јанко, којег (Мађари) називају Јанко Хуњади. [мађ. Hunyadi János] Међутим, он је Јанко из Сибина. Шта је Сибин? Сибин је Сирбин. То је Трансилванија данашња, (тако) се зове у Румунији. То је ново име. То је стари Сирбин, тај предео. И тај Јанко, којег они сматрају Мађаром, није био Мађар, по народности није био Мађар, није био мађарског порекла. И те приче они данас причају из једног разлога - што ништа не знају, другог разлога - што заступају разне тезе и мишљења ...неких својих гошпoдaрa из некога ћошка, што опет са правом историјом нема никакве везе. Користим прилику да Вас упитам... Извињавам се... -'Ајде, само изволите. ...да Вас упитам да објасните овде, што је вероватно великој мањини [->заправо: већини] непознато, одлуку на Берлинском конгресу. Којом уценом су онда Срби уцењени и на који рок, на који период? И по ставкама (реците). Па Берлински конгрес је сазван да преправи Санстефански уговор. Санстефански уговор био је против Србије. Руси су били много себични, па су хтели од Бугарске да направе Велику Бугарску, као своју губернију, и дали Бугарској оно што је српска војска ослободила. И онда, пошто тадашње европске силе нису волеле руско ширење на Балкану, сазвале су Берлински конгрес, преправили Санстефански уговор у корист Србије, али поставили услове да се Срби одрекну своје историје и свега што је преко Дунава и Дрине. По том истом конгресу дат је мандат Аустроугарској да окупира Босну и Херцеговину. И онда је, да би се спровеле одлуке Берлинског конгреса, Стојан Новаковић који је био и министар просвете и председник владе, послао у превремену пензију професора Високе школе у Београду, професора историје (Пантелију) Срећковића. Најурио Милоша Милојевића да је морао да иде чак у Лесковац, тамо да предаје у некој гимназији. Потрпали све књиге, склонили све могуће и увели нове програме по диктату Берлинског конгреса. Ја не могу да кажем да ли су они сматрали да је то на ограничено време... ..или не, али испало је да није на ограничено време, него да је то за трајно и то данас још стоји на снази. Стојан Новаковић је довео за професора на Високој школи свога кума - Љубомира Ковачевића, који није био историчар, него правник. И онда ту је и (Иларион) Руварац који је се њима придружио, и онда је почела прича о свему и свачему, градња, ружња, разни фалсификати. И, сад, да би склонили историјску чињеницу

да је отац Стевана Немање био Деса, који је био бан Хума, то је данашња Херцеговина, који је умро и сахрањен у Требињу... Тешко је било оправдати Аустроугарима да Херцеговина није део Србије, јер је то Немањина дедовина. И онда су измислили да није Деса Немањин отац, него Завида. А уствари, Завида је најстарији Немањин брат. Извршили су замену и онда кажу: Тај Завида... Који стварно није био познат и никаква позната личност, онда је испало да је то био негде у Рашкој неки племић. [Њихово размишљање:] Али пребази у Рашку, да не би било тамо. И та политика је на снази и дан данас. Ево, мене су нападали због тога што сам се ја ослонио на Марва Орбинија и Бомана (Gianantonio Bomman) који говоре о Деси (Dessa) као Немањиним оцу. Постоје у Дубровнику уговори између Десе Дубровника. Деса је дао острво Мљет калуђерима да направе тамо манастир и тако даље. Не могу се те чињенице сакрити, то је огромно. И онда су такође крили где је био банат... То сам ја прошлог пута рекао: банат (брата Стефана Немање) Константина-Стратимира - Приморје. Па су чак говорили да је Приморје негде у Рашкој. Какво Приморје у Рашкој? Где је море у Рашкој? Он је био између Цетине и Зрмање, у Далмацији. Али да се не би видело да је граница била Србије тамо, да је Далмација припадала Србији, онда су једноставно пребацили Константина-Стратимира и његов банат на друго место. Толико за Вас. -Хвала Вам. Изволите. -♂: Имам два питања. Прво се односи на Вука Бранковића. Поменули сте тај Косовски циклус, да кажете његову (Вукову) улогу у томе. Ми смо га преко песама и преко историје учили као издајника. А на крају се испоставило да се може сврстати раме уз раме са Милошем Обилићем овај је убио Мурата, а овај пробио лево крило. Друго питање је у вези Твртка I и кнегиње Милице. Како да Твртко I није, тј. Трвтко Јаблановић, није кренуо против Милице, јер је она била у тој улози одметника који је стао на страну Турака. Значи, не можемо ју сматрати, тј. њене поседе, својима ако је она вазал другима, то јест савезник Турцима. И само још једну констатацију... ..која ми се нимало не свиђа, (дакле), мени лично, а за друге мање више: помињање Србије: Прва, Стара, Права Србија. Поставља се питање, мени лично, шта је то Нова Србија? Да ли је то Нова Србија где су (данашњи) Македонци? Ту знамо да нема Срба (сада), а о томе причамо да је Стара Србија. А Војводина - шта је она? Је ли она Нова Србија? У Босни су Срби, је л' то Нова Србија? Славонија, Барања, Кордун, Лика - је л' то све Нова Србија? Ако будемо стално говорили (тако, и) делили Србију на Праву, Стару, Нову, ми ћемо се свести на Београдски пашалук, јер то је по Берлинском конгресу Прва Србија, од ње је почело ширење Србије. Пошто ови наши, а и они на Западу не знају ову историју о којој Ви говорите, ил' знају, ал' прећуткују, свешћемо се на те границе. Па ако може само без тога. Мис'им, то не говорим за Вас, него за убудуће, да постоји само Србија, а не Права, Прва ил' не знам... Хвала. Што се тиче Вука Бранковића, он је био противник савеза са Бајазитом и дошао (је) у сукоб са кнегињом Милицом и с' те стране је он проглашен за издајника. Међутим, Вук Бранковић био је један витез који апсолутно није ни помишљао ни на какву издају, него је часно одиграо своју улогу. Да је Вук Бранковић био издајник не би његов син могао да дође за владара Србије. -[И.К:] Да. И то да наследи Лазаревог сина (Стефана). То је већ сама чињеница која све то потиже. Али да... Требало је некога окривити. Када су већ правили од победе пораз, требало је наћи некога да се окриви, да се прикаже као издајник. Разумете? Да би у тој људској психи све било на своме месту. Што се тиче назива Стара Србија и Нова Србија, нико није никад употребио назив „Нова Србија”,

али ђно за „Стара Србија“ јест. Јер то је дуго и дуго времена било у употреби, као термин „Стара Србија“. Не „Правѡ Србија“, него „Старѡ Србија“. Међутим, мислим да не треба бежати од тог израза „Старѡ Србија“. Јер већ у време и Оштривојевићѡ и Свѣвладовићѡ Србија је далеко даље од данашњих српских рѡзмера. Али мислим да због нечега и због те спорности данас, којом покушавају да ревидирају границе и да нам одузму територију, мислим да је враћање у употребу израза „Старѡ Србија“ на свом месту, из тог разлога. -♂: Однос Твртка и Милице је питао. [И.К:] Само полако. Да видимо иза. -♂: Он је питао о односу Твртка и Милице, зашто Твртко није... -Твртко... Твртко није хтео. Прво, он је... он је... Савез са Бајазитом је направљен у зиму, а Косовски бој је био у Јуну. Више од шест месеци после Косовског боја. Твртко није хтео да дира, јер би то било лоше виђено од народа, да сад они ту удовицу... сад да је он притискује и дира. Ал' је сматрао да ће ипак да преовлада памет и свест и чекао да то само по себи дође. Зашто би Твртко слао Влатка да брани Милицу и њену територију да није тако мислио? А када је већ она потписала тај уговор са Бајазитом, онда би Твртко морао да се бије заједно и са Бајазитом и са Милицом, што није баш било у том контексту... И друга ствар, Твртко је умро. Да је Твртко дуже поживео ја верујем да би он нашао начина да то реши. Али ови који су га наследили нису били његовог кова, ни његове памети, ни способности. И често пута се дешава да један велики подухват, једна велика држава и моћ падну када дођу наследници који нису достојни тога. Имате пример Уроша Нејаког и цара Душана (Силног), то вам је толико јасно. И то је било нешто и код Твртка. После његове смрти нису били ти људи његовог кова, ни његовог знања. Изволите. Професоре, пре него што поставим питање да објасните два појма, јер у вашој књизи „Западна Србија“ употребљавате име Влатка Хранића. У другим књигама сам нашао „Влатка Вуковића“, а Ви сте (то име) и вечерас употребили. Је л' то име по оцу Вуку, његовом? Он је Вуков син, Хранић. -А по томе... Али у то време код Срба већином су називали по оцу. -♀: К'о Руси. Па су по Вуку називали „Вуковић“, као данас Руси што раде. Уствари, он је Влатко Вуков Хранић. А тај Вук био је један од војвода цара Душана и били су у сродству. Била су два брата Хранића, обадва су били војсковође. А од једнога брата је Влатко, а од другог брата је ова херцеговачка војводска династија. Обад..... Обадве (династије) су од Хранића. Е, сад ово питање за Палеолога Јована. Да ли је потпун назив кад кажете „Јован Палеолог“? Јер употребљава се „пети“, било је њих пет Јовѡна, па сам наш'о негде Јован V Палеолог, а негде (само) Јован. Па, он јест' по реду био пети, али то много није важно, јер тај Јован Палеолог - он је остао познат у историји, као једна штеточина, једна будалетина, која... која је радила све наопако. Разумете? Он је отишао тамо да... Прво, водио је битку, водио је рат са Картакузенoм око престола и они су - та њихова игра и борба око власти је увела Турке и ојачала Турке. И он је тај који је пребацио Турке у Европу, као његове савезнике. Друго, она његова... његово потписивање уније, одлазак у Ватикан, признавање папе, коју нико од православних ѡрода није хтео да подржи, да прихвати. То је једна будалетина која фигурира у историји као потпуно неозбиљан човек. Несвестан и неозбиљан. Е, сад видите, овде је он сад у моди код наших византолога, јер... пошто они нагињу (Ватикану), а већина њих су и католици по вери, они сад хвале Палеолога. И професор Радивоје Радић је докторирао на Јовану Палеологу. Ја не знам, богами, шта је ту мог'о да напише много о њему, али то је то. Е, сад да поставим питање. [Људи се смеју сали]. Ово је само било објашњење.

Ја сам рек'о два објашњења, а после ће доћи питање.[И.К:] 'Ајде, изволите. Чит'о сам доста о тим догађајима пре Маричке битке, а после смрти цара Душана. Кад се све то скупи, из тих књига, испада да је постојала велика шанса да се Душаново царство рестаурира под Вукашином и Угљешом (Мрњавчевићем), јер за живота (цара) Уроша (Нејаког) успостављено је савладарство. Вукашин је постао краљ, не што је узурпир'о ту титулу, него му је дао (цар) Урош, колико ја знам. А такође и Угљеша је постао деспот што му је ту титулу доделио (цар) Урош. И како из ових књига испада, кад треба читаоц да закључи, да је Лазар... -[И.К]: Само малкице (пажње), молим вас. -.. не само Лазар, него и други великаши у Србији; јер оно је био „грчки“ део, а ово је овај део Србије - стари, како га данас зовемо; да су били мање себични могло се рестаурирати то царство под краљом Вукашином. Да ли су постојале шансе? Јер он износи ту ону битку српско-српску на Косову 1369 кад су... кад је Лазар наводно побегао и оставио на цедилу Николу Алтомановића и овај му за то узвратио са атентатом, неуспелим, и тако даље, има низ тога. Само... -[Деретић:] Овако, да није... Да нису браћа Мрњавчевићи несрећно настрадали на Марици може се слободно закључити и сасвим логично да би Вукашин под његовом титулом као краља, коју је већ имао, обновио Душаново царство. И верујем да би Лазар прихватио и прихватили би сви остали, али, на несрећу, Вукашин је погинуо. А погинуо је и Угљеша што је била још већа штета, јер је тај човек био невероватно велики војсковођа и који је у свим бојевима изишао као победник, против Турака. Само једна... једна напомена везана за ову причу. Мис'им да се то налази код Јиричека у књизи, а можда још на неким местима каже овако... Замислите колико је то подло и безобразно. Каже: Браћа Мрњавчевићи су победили Турке на Маричкој битци. и онда Срби к'о Срби запили се, толико су славили напили се, напила се цела војска и онда су Турци дошли и побили пијане Србе. Тако пише у књиги. [Вероватно није Јиричекова.] И тако се учи у историји. Извол'те. Само још малкице пажње, молим вас! Мене интересује... овај... како је син Стефана Немање, који се исто звао Стефан, он се зове као „Стефан Првовенчани“. Па, интересује ме пошто је он добио круну од Ватикана, уопште, технички како је то било? Да ли је он слао тамо неку делегацију... да му донесе круну или је Ватикан слао њему круну и како је уопште у то време се то изводило? У то време папе из Ватикана су крунисале све западне владаре, заправо они су одлучивали да ли ће неко бити владар или не. И кад би одлучили да буде неко владар они му пошаљу круну. А они су, да би придобили Србију и Србе, они су послали без тражње (нечега). Послали су круну Стевану Првовенчаном. И због тога се кнез Пердика, овај из Херцеговине, побунио био зашто је то примљено уопште. И била је битка између Пердике и Стевана на Бишће Пољу. Победио је Стеван, али имао је тренутно већу војну снагу под својом командом, само ради тога (је победио). И још увек су били несређени односи у Цркви, код нас, није ту још био заведен потпуни ред. Зато је брат Стеванов - Свети Сава измирио два брата, Вукана и Стевана. Вукан је... Вукан се био прогласио за краља и он је био католик и он је хтео уз помоћ католичког Запада да буде владар, али превагнуло је ово друго, превагнула је ова линија Светог Саве, који је иначе и измирио браћу. Немојте се много чудити, то је био један дипломатски потез папе, јер ако он крунише неког краља, тај треба да буде њему одан. И они су слали те њихове круне, није их то много коштало, не брините. Слали су било коме. Још нешто би' ја (питао). Ево, ако може да објасни професор.

